

12 BOSNIEN-HERCEGOVINA

Vejen dertil

Man kan flyve retur fra København til Sarajevo med Wizz Air for helt ned til 300 kroner.

Pensionat, bil og tog

Overnatning: Vores hyggelige pensionat Villa Anja i Mostar kostede 180 kroner pr. nat for et firesengsværelse.

Transport: Vi lejede en lille bil i Dubrovnik i nabolandet Kroatien. Det kostede cirka 400 kroner pr. dag ved en uges leje og inklusive tilladelse til at krydse grænser, så vi selv kunne køre til Bosnien. Mellem Mostar og Sarajevo tog vi toget. Det kostede cirka 300 kroner i alt for returbilletter for to voksne og to børn.

Latinerbroen, hvor "Skuddet i Sarajevo" udløste første verdenskrig. Foto: Jakob Øster

Gennem håbets tunnel

I Bosnien-Hercegovina kan du gå på opdagelse i landets blodige historie. Tag med gennem en livgivende tunnel og hør om de karakteristiske Sarajevo-roser og det berømte skud, der startede første verdenskrig.

Jakob Øster, rejser@jfmedier.dk

Morgendisken hænger lavt over bjergene, og i dalene fuldender den nyfaldne sne over marker og landsbyer den eventyrlige udsigt. Det ænser hovedparten af mine medpassagerer dog overhovedet ikke, for vi er om bord på et tidligt morgentog, og rundt omkring mig snorkbobler det meste af forsamlingen - inklusive den resterende del af min familie.

Med min kone og vore to børn på 12 og 15 år er jeg her sidst på foråret på vej mod Sarajevo - Bosnien og Hercegovinas hovedstad. Byen ligger i knap 600 meters højde, og det solide, gamle tog snegler sig derfor nu af sted på vej ind i en af de 65 tunneler gennem Jahorina-bjergkæden og op mod lan-

dets suverænt største by. Og til trods for sommerens snarlige komme bærer landskabet uden for togvinduerne altså præg af, at natten har budt på både sne og hele otte minusgrader.

I Dinos taxa

Togstationen i Sarajevo ligner noget, Erich Honecker kunne have bygget i sine velmagtsdage. Den er imponerende og på en gang uforholdsmæssigt stor og stort set mennesketom. Den enorme ankomsthall har ikke meget andet at byde på end skinnende marmor, låste døre og nedrullede persienner.

Foran stationen møder vi dog heldigvis hurtigt smilende Dino, som med en smøg i

"Håbets tunnel" gik fra det centrale Sarajevo til dette hus i forstaden Butmir. Foto: Jakob Øster

I dag kan man gå igennem 30 meter af den tidligere 800 meter lange tunnel. Foto: Jakob Øster

kæften og et glimt i øjet tilbyder os at køre os i sin taxa til dagens første udflugtsmål, "Håbets tunnel" i forstaden Butmir. Tunnellen, som vi snart skal se, udgjorde i årene 1992-1995 den eneste adgang til den belejrede hovedstad.

- Jeg kravlede ofte selv gennem tunnelen for at hente mad og vand til min familie, fortæller chauffør-Dino lidt vemodigt om perioden med belejring.

Han tænker sig lidt om og tilføjer så:

- Nu lever landets tre folk - bosniakker, kroater og serbere - heldigvis sammen i fred og fordragelighed.

Da vi ankommer, ligner området ved første øjekast et helt normalt forstadvillakvar-

ter. Kun de mange skudhuller og et par mes-singskilte afslører husets fortid. Under husets garage endte "Håbets tunnel", og i dag fungerer stedet som museum.

Belejret hovedstad

I mere end tre år holdt serbiske styrker over 300.000 bosniere belejret i det centrale Sarajevo i dét, der blev den længste belejring af noget lands hovedstad i moderne krigsførelse. Over 11.000 mistede livet, og den eneste adgang til den belejrede by gik gennem den dengang 800 meter lange tunnel.

Den løb fra Sarajevos centrale Dobrinjakvarter ud under den FN-kontrollerede lufthavns landingsbane for at ende her i forsta-

den Butmir i en tilsyneladende helt almindelig garage.

Uden tunnelen, der forsynede Sarajevo med mad og våben, havde Sarajevo næppe holdt stand, og byen var med meget stor sandsynlighed faldet i serbiske hænder. Det er uvist, hvorfor det aldrig lykkedes serberne, der lå i en jernring hele vejen rundt om Sarejevo - på nær et lille stykke omkring lufthavnen - at ødelægge tunnelen, til trods for at de ganske givet kendte til dens eksistens. Formentlig var det, fordi de var bange for at hidkalde sig verdens vrede, hvis de kom til at bombe den neutrale lufthavn, som tunnelen lå klos op ad.

- Gløden fra en cigaret kunne hurtigt få

dig skudt af en snigskytte, fortæller en ung bosnisk guide på stedet lidt senere med reference til de belejrede personer, der i nattens mulm og mørke kravlede gennem tunnelen og efterfølgende forsøgte at bevæge sig uset væk fra tunnelens udgang her i Butmir.

Sarajevo-roser

30 meter af tunnelen er i dag tilgængelig for besøgende. Duknakkede lister vi igennem den solidt konstruerede tunnel, der ender i museets baghave. Da vi forlader tunnelen,

LÆS MERE
SIDE 14

14 BOSNIEN-HERCEGOVINA

Den gamle bro i Mostar udgør den måske mest ikoniske udsigt på hele Balkanhalvøen. Foto: Jakob Øster

← FORTSAT FRA
SIDE 13

føles det, som om vi stikker hovedet lige op i en Boeing 747, der i det samme er ved at lette på startbanen lige foran os.

Store plancher i baghaven fortæller krigens historie og viser gamle fotos af de ikoniske såkaldte Sarajevo-roser: huller i asfalten efter granatnedslag, som på de steder, hvor angrebene har kostet menneskeliv, er fyldt op med hård, rød plastikmaling.

Sarajevo-roserne besigtiger vi ikke kun på plancher, men ser dem også i virkeligheden på vores efterfølgende rundtur i den centrale del af hovedstaden. Utallige steder er gader og fortove plettet med den røde resin, der selvfølgelig er valgt for at symbolisere det blod, der her har flydt.

I et trafikalt virvar af gule taxaer og folieovertrukne gamle sporvogne, der nu gør det ud for rullende reklamesøjler, bevæger vi os ind mod midtbyen i en af Europas mest sønderbombede byer - forbi utallige huse med skudhuller og udtjente ruiner, hvor kun skelettet står tilbage.

Den gamle bydel og basarområdet Baščaršija byder til gengæld på fred og ro. Området besøges vi let til fods. Her er anderledes velfriseret, og alle huse er heldigvis for længst restaureret.

Skuddet i Sarajevo

Ikke langt derfra ligger Latin Bridge. Den berømte latinbro har først for nylig fået sit gamle navn tilbage, efter at den i mange år havde navn efter den unge serber, Gavrilo Princip, der her midt på broen i 1914 skød

og dræbte ærkehertug Franz Ferdinand, arvingen til den østrig-ungarske trone.

Angiveligt skyldtes det skæbnesvangre møde mellem de to mænd kun den tilfældighed, at Ferdinands chauffør ved en fejl var kommet til at køre over broen. Han prøvede at vende bilen lige foran den unge serbiske nationalist, som ifølge historien greb chancen og tisede i bukserne af skræk, mens han likviderede ærkehertugen og hans gemalinde med den 10-mm-pistol, han havde i sin lomme. En begivenhed, der udløste første verdenskrig, som senere endte med at koste omkring 16 millioner mennesker livet.

Den gamle bro i Mostar

Fra Sarajevo fortsætter vi til sidst med toget til byen Mostar et par timer syd for hovedstaden. Her bor vi på et hyggeligt pensionat blot få minutters gang fra byens vartegn, Stari Most. Den gamle bro, som hæver sig 21 meter over Neretva-floden. I 1993 blev den ødelagt under krigen, men den genåbnede efter at være blevet rekonstrueret i 2004.

18 år efter genåbningen venter unge vovehalse i dag iført våddragter på broens top på turister, der vil betale dem de 50 euro (375 kroner), som et udspring koster.

Nær broen ligger restauranter i hobetal i de hyggelige brostensbelagte gader i det omkringliggende ottomanske kvarter. Solen skinner, fuglene flakser, og turisterne er efter års ufred og en nyligt overstået pandemi endelig vendt tilbage.

Både her i Mostar og i Sarajevo virker det, som om befolkningen har lagt en af Europas nyligste konflikter bag sig og trods forskelle i religion og oprindelse nu lever i fred og fordragelighed.

Sarajevo-roser ses mange steder i hovedstaden i gågaden. Foto: Jakob Øster